
A 25 éves CSEMADOK

Balázs Béla

Kulturális életünk fáklyavivője, a Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesülete 1949. március 5-én tartotta alakuló közgyűlését Bratislavában, a Csehszlovák Rádió hangversenytermében. Az eseményre az alapító tagok egyike így emlékezett: „...összejöttek az »újarcú magyarok«, hogy életre hívják a CSEMADOK-ot. Nem úgy öltötték magukra ezt az új arcukat, mint ahogy az ünnepi viselőt szokás jelentős alkalomra, hogy utána megint levessék. Régóta viselt és megviselt arcukat őrizték meg makacsul olyannak, amilyenek megmintázta a két háború közötti kisebbségi sorsban, majd a tornyosuló fasiszta viharfelhők láttán mind harsányabban zengő emberségidéző szöveget, a »vox humana«. Az alárendelt kisebbségben is humánus küldetést vállaló, új keletű magyar etnikum erkölcsi tőkáját helyezte zálogba, útravalóul a CSEMADOK-nak az új életbe a régi »újarcú magyarok« élcsapata. Az újszülöttnek nincs múltja. Mégis úgy éreztem — és ma még inkább érzem —, hogy akkor, ott, már gazdag múlttal, mintegy idősebben a saját keresztlevelénél jött világra a CSEMADOK, hogy első lépésével újra csatasorba álljon a Február utáni megújulás, az emberségesebb demokrácia szolgálatában.” (Fellegi István: Hittel, optimizmussal dolgoztunk... Új Szó, 1969. III. 5.)

A CSEMADOK alapítói, a veterán kommunisták, a csehszlovák munkásmozgalom ismert képviselői a Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesületét attól a meggyőződéstől vezetettve indították útjára, hogy a nemzeti és nemzetiségi kultúra ápolása a szocializmus építése során nemcsak fontos és lehetséges, hanem elengedhetetlenül szükséges is. Hitték és hirdették, hogy a csehszlovákiai magyar nemzetiség sem lehet csupán függvény, nem lehet csupán a nemzeti kultúrák importálója, hanem mint minden tekintetben erőteljesen fejlődő anyagi, szellemi és nyelvi közösségnek, mint önálló etnikai egységnek — a lenini nemzetiségi politika szellemében — sajátos színű, a nemzetek értékeit is gazdagító kultúrát teremtve kell élnie és dolgoznia.

Az alapító tagok közül számosan még ma is dolgoznak, és úgy emlékeznek a megalakulás napjára, hogy ezzel az időponttal kezdődött meg a csehszlovákiai magyarok intézményesen szervezett és központilag irányított kulturális élete, a magyar dolgozók körében végzett szocialista népművelés. Sokaknak közben másfelé vezetett az útjuk. Ám akár a még aktív, akár a már más területen dolgozókat faggatjuk, a CSEMADOK-hoz fűződő emlékérről mindenki szívesen beszél. A kezdés éveit mindenki hőskornak, a negyedszázadot a dolgozó nép politikai és kulturális nevelése érdekében végzett munka- és sikersorozatnak tekinti. És mindezt nem az elfogultság, nem valamilyen lokálpatriotizmus sugallja, mondatja. A végzett munka, a konkrét tények

II. országos közgyűlés, 1951

diktálják, hogy a CSEMADOK negyedszázados történetéről a jól végzett munka tudatában, az elismerés hangján beszéljünk. Annál is inkább, mert a CSEMADOK negyedszázados ténykedése már nemcsak a csehszlovákiai magyarok életének, hanem a szocialista Csehszlovákia művelődésügyének is szerves része.

A szövetség első szervezeti szabályzata a feladatot és a munkaformát többek között így körvonalazta: a CSEMADOK igyekszik előmozdítani a magyar—szlovák kulturális közeledést azáltal, hogy tolmácsolja a szlovák kulturális értékeket a magyar lakosság, valamint a magyar kulturális értékeket a szlovák lakosság számára. Ápolja és szilárdítja a magyar nemzetiségű lakosságban a Csehszlovákia népeivel való együvé tartozás tudatát, valamint a köztársaság és a népi demokrácia iránti hűséget és lojalitást. Harcol a sovinizmus, a revizionizmus és a nemzetiségi viszályok megnyilvánulásai ellen, ápolja a dolgozók nemzetközi szolidaritásának eszméjét, szorgalmazza az együttműködést az országos tömegszervezetekkel, s a magyar nemzetiségű lakosságot arra serkenti, hogy tevékenyen részt vegyen Csehszlovákia dolgozóinak országépítő munkájában. Feladatát előadások, hangversenyek, ismeretterjesztő-népművelő szemináriumok, működvelő együttesek szervezésével, könyvek és folyóiratok kiadásával stb. teljesíti.

A szervezeti szabályzat meghatározta azt is, hogy a CSEMADOK tagjai segítsék elő a fejlett szocialista társadalom építését, támogassák a szocialista kultúra fejlesztését, teljesítsék a CSEMADOK választott szerveinek határozatait, fizessék rendszeresen a tagdíjat, és dolgozzanak aktívan valamelyik helyi szervezetben.

A CSEMADOK tagsága a meghatározott feladatot nemcsak teljesítette, hanem több vonatkozásban túlteljesítette. A kezdéskor kissé a mindenes szerepét is vállalta. A kulturális munkától kezdve — a különféle brigádmunkákon és az egységes földművelőszövetkezetek megalakítására irányuló gondolatok népszerűsítésén keresztül —

A Szlovák Nemzeti Front küldöttsége a III. országos közgyűlésen 1952-ben

a párt határozatainak gyakorlati megvalósításáig szinte mindent vállalt, a magyarlakta falvakban és városokban szinte valamennyi kulturális, társadalmi és politikai munkából kivette a részét. Közben sokrétűvé fejlesztette sajátos feladat- és munkakörét. Ismertté és népszerűvé váltak országos, kerületi és járási rendezvényei, különféle kiállítási, néprajzi és munkásmozgalmi dokumentumokat bemutató állandó jellegű emlékszobái, ismeretterjesztő előadásai, író-olvasó találkozói, nyelvtanfolyamai, szakkörei, módszertani kiadványai, szemináriumai. Rendezvényeivel és kiadványaival számottevően meghatározta a kultúra, a nevelés, valamint a politikai és a felvilágosító munka ügyét.

A rendszeresített emléknapok közül kiemelkedik a Jókai-napok, a Madách-napok, a Szenci Molnár Albert Napok, a Kazinczy Nyelvművelő Napok, a Czuczor Gergely Napok, a Kodály-napok, a Csallóközi Színházi Napok, valamint a Fábry Zoltán Napok néven megtartott kulturális rendezvénysorozat. Az említett emléknapok központja Komárom, Losonc, Szenc, Kassa, Érsekújvár, Galánta, Dunaszerdahely, Torna és Rozsnyó. A szövetségnek emlékezetes rendezvényei fűződnek Gombaszöghöz, Zselizhez és Bratislavához is. Szlovákia fővárosában Tavasz szél vizet áraszt... címmel kétévenként a népdalénekesek mérik össze tudásukat, Gombaszöghön az országos dal- és táncünnepélyre, Zselizen az országos néprajzi bemutatóra évente kerül sor.

Kezdetben sok gáncs, sok meg nem értés is kísérte a CSEMADOK munkáját. Vezetőinek befelé is és kifelé is küzdeni kellett. Befelé azok ellen, akik úgy érezték, hogy a CSEMADOK „nem eléggé magyar“, és nacionalista húrokat pengettek. Kifelé azok ellen, akik a CSEMADOK-ot „túlságosan magyar“-nak tekintették, és rosszalálták, hogy a szövetség szervezi és neveli a csehszlovákiai magyar nemzetiségű dolgozókat. A CSEMADOK szerepének reális meghatározása, a CSKP és az SZLKP irányvonalának megfelelően, a lenini nemzetiségi politika szellemében vég-

IV. országos közgyűlés, 1953

zett munkája azonban legyőzte a nehézségeket. Egyesek előbb, mások később, többen csak hosszas meggyőzés után, de megértették, hogy a CSEMADOK helyes úton jár. Munkája, törekvése révén erős támasza a pártnak, elősegíti a múlt káros örökségének felszámolását, népeink megbékélését szolgálja, a nemzetiségi kultúra ápolásával a nemzetek kultúráját is ápolja, gazdagítja. Életünkben sajátos színfolt. Híd és kapocs. Nemcsak a csehszlovákiai magyarok szempontjából, hanem társadalmi szempontból is hasznos, szükségszerű. Elsősorban azért, mert nem hátra tekint, nem mereng a múlton, nem él hamis nosztalgiában, hanem előre néz és lát, igyekezetével a jövőt formálja. Túlzás nélkül állíthatjuk azt is, hogy a CSEMADOK sajátos helyzete révén kissé korát megelőzve dolgozik. Azok a tömeges és ingyenes társadalmi tevékenységre épülő munkaformák, amelyek tevékenységét már ma is jellemzik, más vonalon csak a kommunista társadalomban válnak majd általánossá.

A kezdéskor megnyilvánult, két oldalról jövő bizalmatlanság fokozatos háttérbe szorulását talán az bizonyítja legjobban, hogy az 1949 márciusában elsőnek Érsekújvárott, Muzslán és Gerencséren megalakult helyi szervezetek száma az év végére 63-ra, a III. országos közgyűlésig (1952 májusára) 380-ra gyarapodott. A szövetség ekkor már mintegy 35 000 tagot számlált. A CSEMADOK-nak a legutóbbi kimutató szerint jelenleg 521 helyi szervezete és több mint 60 000 tagja van.

Hosszan elemezhetnénk, hogy milyen munka, milyen rendezvények jellemzik a CSEMADOK útját, törekvését. Egy rövid cikk keretében azonban felsorolni is lehetetlen, hogy a CSEMADOK hogyan dolgozik, és erőfeszítése az elmúlt 25 évben mit eredményezett Csehszlovákia és a csehszlovákiai magyarok életében. A részletezés helyett itt csupán annyit mondunk el, hogy kezdeményezésére és támogatásával

Az V. országos közgyűlés ünnepélyes megnyitója 1955-ben

született meg — a sok egyében kívül — 1964-ben a Csehszlovákiai Magyar Tanítók Központi Énekkara, valamint az 1970-es évek elején a Szőttes népi együttes. A központi énekkar és a Szőttes egyaránt a műkedvelő együttesek átlagát jóval meghaladó szinten képviseli a nemzetek és a nemzetiségek, valamint a külföldi és a sajátosan hazai ének- és tánc kultúrát.

Ám a CSEMADOK nemcsak a tömegkultúra kibontakoztatása érdekében végzett számottevő munkát. Lehetőségeihez mértén elősegítette a falvak szocializálását, az új termelészközök gyors bevezetését, a szocialista brigádmozgalmat, szorgalmazta az anyanyelvű sajtórendszer, könyvkiadás és iskolai oktatás kiépítését.

Érdemes megemlíteni, hogy 1973-ban például 981 társadalomtudományi és 370 irodalmi vonatkozású ismeretterjesztő előadást tartott, 47 irodalmi estet (író-olvasó találkozót), 11 könyvkiállítást, 283 keretműsort, 6 emléknapot, 2 országos és 26 járási dal- és táncünnepélyt rendezett. Irodalmi színpadjai összesen 147, színjátszó együttese 415 alkalommal léptek fel. Csokonai Vitéz Mihály születésének 200., valamint Madách Imre és Petőfi Sándor születésének 150. évfordulója tiszteletére rendezett irodalmi vetélkedő keretében összesen 1473 versenyző vett részt. Eredményesen dolgozott a CSEMADOK Központi Bizottsága mellett működő nyelvi szakbizottság és a néprajzi szakkör. Az előbbi főleg a nyelvjáráskutatással, az utóbbi a népművészet tárgyi emlékeinek gyűjtésével végzett említésre méltó munkát.

A CSEMADOK Központi Bizottsága 1973-ban kétszer, a KB Elnöksége havonta, a KB Titkársága 32-szer ülésezett. A járási bizottságok 40 plenáris és 135 elnökségi ülést tartottak. A megbeszéléseken a kulturális élet időszerű kérdéseit tárgyalták meg, és rendszeresen ellenőrizték, hogy a szövetség hogyan teljesíti azokat a feladatokat, amelyek a XI. országos közgyűlés, a CSKP XIV. kongresszusa és az SZLKP kongresszusa határozatából eredően a CSEMADOK-ra hárulnak.

Vendégek és küldöttek az V. országos közgyűlésen

A CSEMADOK tervét és elvégzésre váró feladatát a XI. országos közgyűlésnek, Csehszlovákia Kommunista Pártja XIV. kongresszusának és Szlovákia Kommunista Pártja kongresszusának határozata szabja meg. Az említett közgyűlés, illetve a kongresszusok meghatározta művelődéspolitikai célkitűzéseket a Szlovák Nemzeti Felkelés és Csehszlovákia felszabadulásának 30. évfordulója jegyében valósította meg. Az utóbbi események alkalmából előadói segédanyagokat jelentetett meg, növelte ismeretterjesztő előadásainak számát, és az 1974-ben megrendezésre került járási, kerületi és országos kulturális rendezvényeinek műsorát úgy állította össze, hogy azok szemléltetően és meggyőzően kifejezzék a Szlovák Nemzeti Felkelés és a szovjet hadsereg által történt felszabadulás történelmi jelentőségét.

A Szlovák Nemzeti Felkelés jubileuma alkalmából irodalmi pályázatot írt ki és *Ki mit tud a Szlovák Nemzeti Felkelésről* címmel négyfordulós irodalmi vetélkedőt, a témával összefüggő kiállításokat, szemináriumokat, irodalmi vitaesteket és honismereti kiállításokat rendezett. A Szlovák Szocialista Köztársaság Művelődés- és Iskolaügyi Minisztériumával közösen indított vetélkedő 1974. január 1-én kezdődött, és 1974 októberében végződött. A helyi szervezetek, az iskolák, valamint mások bevonásával folyó akciónak az volt a célja, hogy a nemzetiségek lakta területeken is széles körben ismertté tegye a szlovák nép fasisztaellenes harcának formáit, jelentőségét és internacionalista jellegét.

Saját jubileuma alkalmából a CSEMADOK tagtoborzási versenyt indított, és felszólította tagjait, hogy az évforduló tiszteletére vállaljanak a szövetség munkaformáit tökéletesítő kötelezettségvállalásokat. Azt akarja, hogy minden vonalon tovább javuljon a szervezeti élet, s a megfelelő és jónak bizonyult munkaformák új munkaformákkal gazdagodjanak.

A CSEMADOK közgyűlései minden alkalommal számot adtak a csehszlovákiai magyarok körében végzett kulturális és politikai nevelőmunkáról, elemezték fejlődésüket, egyben meghatározták az elvégzésre váró feladatokat.

A nyitrai kerület küldötteinek egy csoportja az 1957-ben megtartott VI. országos közgyűlésen

Többször foglalkozott a CSEMADOK munkájával és szerepével Szlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottságának Elnöksége is. Az 1954. március 22-i határozatában például tisztázta a CSEMADOK helyzetét és szerepkörét. Azzal az iránnyal szemben, amely a CSEMADOK-ot a csehszlovákiai magyarok érdekvédelmi szervezetének igyekezett tekinteni, egyértelműen kifejezésre juttatta, hogy a CSEMADOK nem politikai párt, hanem kulturális szervezet. A magyar nemzetiségű lakosság politikai, gazdasági, szociális és nemzetiségi szükségleteiről Csehszlovákia Kommunista Pártja — mint Csehszlovákia valamennyi dolgozójának politikai képviselője — gondoskodik, elsősorban a dolgozók egységes szervezetei, az állami és más szervezetek, a nemzeti bizottságok és egyéb intézmények útján; Szlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottságának Elnöksége egyben utasította a kerületi és járási pártszervezeteket, hogy ellenőrizzék a CSEMADOK-ban dolgozó kommunisták munkáját, rendszeresen hívják össze a CSEMADOK szervezeteiben működő pártcsoportokat: tegyék lehetővé, hogy a párt és a CSEMADOK a magyarok körében mindig egységesen lépjen fel. A határozat a CSEMADOK elé feladatként tűzte, hogy fejlessze a magyar lakosság népművészetét és kultúráját, őszinte és baráti kapcsolatokat teremtsen a magyar lakosság és a köztársaság más nemzeti és nemzetiiségi között, elsősorban a magyarok és a szlovákok között, hogy a magyarokat a Csehszlovák Köztársaság, Csehszlovákia Kommunista Pártja és a Szovjetunió iránti szeretetre nevelje, és arra, hogy tevékenyen működjenek közre a dolgozók tömegszervezeteiben, főleg a Forradalmi Szakszervezeti Mozgalomban és a Csehszlovák Ifjúsági Szövetségben.

Szlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottságának Titkársága a CSEMADOK munkájával és feladataival behatóbban 1956. február 2-án foglalkozott. Határoza-

Felszólaló a VI. országos közgyűlésen

tában felszólította a CSEMADOK tisztségviselőit és tagjait, hogy fokozzák munkájukat, szervezzenek népi akadémiákat, irodalmi esteket, előadásorozatokat, és tegyék minden vonalon hatásosabbá a kulturális és a politikai nevelést. Szlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottsága irodájának A szlovákiai magyar nemzetiségű lakosság egyes politikai kérdéseiről címmel 1959. január 16-án hozott határozata azt tűzte ki célul, hogy „gondoskodjanak a CSEMADOK nevelő tevékenységének általános javításáról, a népművészeti együttesek és a színjátszó körök számára elegendő mennyiségű megfelelő kulturális anyagról. Törekedjenek arra, hogy a CSEMADOK kulturális tevékenysége hozzájáruljon a szlovák és a magyar lakosság közötti együttműködés megerősítéséhez“. A terjedelmes és a nemzetiségi kérdésnek úgyszólván valamennyi területével foglalkozó — szlovák és magyar nyelven megjelent — határozatot az alapszervezetek külön is megtárgyalták.

A párt a későbbi években is figyelemmel kísérte a CSEMADOK munkáját. Elemezte tevékenységét, a nemzetiségeket érintő kérdésekben kikérte vezetőinek a véleményét, egyben a CSEMADOK-ot konkrét feladatokkal bízta meg. A CSEMADOK a párt felkérésére készítette el a nemzetiségi kérdés megoldására vonatkozó — a sajtóban 1968. március 15-én közzétett — javaslatát is. Ebben — az akkor egyesek által félreértett, és sok vitát kiváltott beadványban — egyértelműen támogatta az új államjogi elrendezést, egyben sürgette a magyar nemzetiségi kérdés végleges megoldását. Többek között javasolta a nemzetiségekre vonatkozó alkotmányerejű törvény kidolgozását, a nemzetiségek államjogi helyzetének a meghatározását, a nemzetiségek gazdasági és kulturális szükségleteinek a tökéletesebb kielégítését és különféle képviselői szervek létrehozását. Indítványából az illetékes szervek néhányat realizáltak. A nemzetiségek helyzetét szabályozó alkotmánytörvény-javaslatot a Csehszlovák Szocialista Köztársaság Nemzetgyűlése például már 1968. október 27-én jóváhagyta. A lényegét tekintve marxista szemléletű, józan és mérsékelt hangú

Pionírok köszöntik a VII. országos közgyűlést, 1959

javaslat gyengéje, hogy tartalmaz néhány, mai szemmel naivnak és irreálisnak tetsző elképzelést is. Nem átgondolt és teljesíthetetlen például a járásoknak nemzetiségek szerinti átszervezésére vonatkozó elképzelése.

A CSEMADOK a tagjait a CSKP politikájának megfelelően a marxizmus-leninizmus szellemében nevelte. Sokat tett annak érdekében is, hogy a magyar nemzetiségű dolgozók pótolják az 1945 és 1948 közötti időszak során előállt politikai lemaradást, és segített áthidalni azt a szakadékot, amely akkor keletkezett, amikor a magyar

Vendégek a VII. országos közgyűlés szünetében. Középen Vasil Bifak elvtárs, a pártküldöttség vezetője

nemzetiségűek nem dolgozhattak sem a nemzeti bizottságokban, sem a társadalmi és tömegszervezetekben.

A magyar dolgozók szocialista szellemű nevelése, a népművészet értékeinek feltárása és továbbfejlesztése, a szocialista kultúra népszerűsítése, valamint a tömeges társadalmi tevékenység kibontakoztatása területén szinte korszakos jelentőségű munkát végzett. Tagságának túlnyomó többsége Csehszlovákia legválságosabb napjaiban is hitet tett a munkásosztály hatalma, 1948 februárjának vívmányai, a párt vezető szerepe, és a szocialista országok egysége mellett.

Sajátos helyzete, tagságának szociális összetétele és még sok más tényező következtében a CSEMADOK-ban a jobboldali opportunisták hangereje és érvényesülési lehetősége 1968-ban és 1969 elején is minimálisra csökkent. Nem tagadható azonban, hogy szándéka és törekvése ennek az irányzatnak is ugyanaz volt, mint a cseh és szlovák körökben megnyilvánult jobboldali opportunizmusnak. Néhány felelőtlen tagja bomlasztotta a kommunisták egységét, a szövetségnek más szerepet szánt, mint amire eredetileg hivatott, és rágalmozta a vezetőségnek azt a szárnyát, amely ragaszkodott a proletár nemzetköziség elvéhez és a szocialista országokhoz fűződő barátságához.

A jobboldali törekvések, valamint a polgári és kispolgári befolyás érvényesülése következtében az 1969. március 17–18-án megtartott X. rendkívüli országos közgyűlés megváltoztatta a szövetség elnevezését, és nevéből törölte a „dolgozók” szót. Az elvi ingatagság és a CSEMADOK 1968 előtti sikereinek lebecsülése más jelenségeknél is kimutatható. Az említett rendkívüli közgyűlés például új alapszabályzatot és új programot fogadott el, amelyek szintén tartalmaznak téves elképzeléseket. Az utóbbi a szeparatizálódás, a „külön út” irányába mutat. A tagság túlnyomó többségében visszhangtalanul maradt program a feladatok reális meghatározása helyett a szövetségnek olyan feladatot is szánt, amelyet igényesen és közmegegyezésre

A VII. országos közgyűlés tanácskozása

egyedül az állami és pártszervek teljesíthetnek és hivatottak teljesíteni. Ám eltekintve az egyéni kilengésektől és az 1968—69-es válság időszakától, mikor a jobboldali opportunizmus nyomására átmenetileg a CSEMADOK is utat tévesztett, nyugodtan elmondhatjuk, hogy az 1949-ben kialakított elképzelés helyesnek bizonyult, a CSEMADOK jó alapra épült, járható utat választott, munkáját siker koronázta. A helyi szervezeteiben dolgozó színjátszó-, esztrád- és népi együttesek, az ének- és zenekarok, valamint az irodalmi színpadok nemzetiségi kultúránk legjelentősebb bázisai.

A CSEMADOK már indulásakor feladatának tekintette a haladó hagyományok őrzését, ápolását és továbbfejlesztését. A helyi csoportok keretében működő több száz együttes a népi kultúra számos gyöngyszemét mentette meg, és fejlesztette tovább, gyakran új értékeket is alkotva. Együtteseinek köszönhető, hogy felelevenedtek és színpadra kerültek a nép gondolat- és érzésvilágát kifejező művek. Mindez természetesen nem azzal a szándékkal, hogy a népművészet kultuszának ürügyén idealizálja a régi világot. A folklórban nem az „élő ősiséget” látta, a hagyományőrzésnek nem az abszolutizálására törekedett. A népművészetet azért ápolta, hogy megőrizze a nép alkotó kedvének „tárgyi” bizonyítékait. A népművészet ápolását — a gyűjtést és feldolgozást kiterjesztve a munkásmozgalom hagyományaira — jelenleg is egyik legfontosabb feladatának tekinti.

Az alakuló közgyűlésen, 1949-ben elfogadott alapszabályzatát először az 1957. május 25—26-án megtartott VI. országos közgyűlés, legutóbb pedig az 1972. április 15—16-án megtartott XI. országos közgyűlés módosította. Az új alapszabályzat a szövetség célkitűzésére és munkaformáira vonatkozólag leszögezi:

1. A szövetség küldetése, hogy a kulturális-népnevelési tevékenység megfelelő formáival, eszközeivel és módszereivel a magyar dolgozók körében: a) támogassa a CSKP és a szocialista állam politikáját, és segítsen annak megvalósításában, b) a CSKP marxista-leninista nemzetiségi politikájának elveivel összhangban segítségére

legyen az állami szerveknek és egyéb szervezeteknek a magyar nemzetiségű állampolgárok kulturális élete és saját nemzetiségi kultúrája feltételei rendszeres fejlesztésének biztosításában, c) vezesse tagjait az irányban, hogy öntudatosan, tevékenyen és kezdeményezően vegyenek részt a fejlett szocialista társadalom építésében, a Csehszlovák Szocialista Köztársaságban élő nemzetek és nemzetiségek erkölcsi-politikai egységének szilárdításában, a szocialista haza és a többi szocialista ország népei iránti szeretet elmélyítése érdekében...

2. A szövetség küldetésének teljesítése érdekében, a CSKP és a szocialista állam művelődéspolitikájával összhangban az SZSZK Művelődésügyi Minisztériuma és további állami szervek irányítása mellett és más szervezetekkel együttműködve fő-

A VIII. országos közgyűlés küldötteinek egy csoportja, 1962

képp ezeket a fő feladatokat teljesíti: a) tervszerűen szervez kulturális-népnevelési rendezvényeket, akciókat, hogy biztosítsa tagjainak és a többi magyar nemzetiségű dolgozónak a tudományos, dialektikus-marxista világnézetre, a kommunista eszmék helyességéről való mély meggyőződésre, a szocializmus, a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus ügye iránti odaadásra, a nacionalizmus és a burzsoá ideológia bármiféle megnyilvánulási formái ellen állandó, rendszeres harcra való nevelését, b) a magyar nemzetiségű állampolgárok szakképzettsége és általános műveltségi szintje szüntelen emelésének érdekében, az ifjúság és a felnőttek iskolán kívüli oktatási rendszerének keretében szakmai előadásokat, előadássorozatot, népi akadémiákat, népi egyetemeket, tanfolyamokat és egyéb művelődési rendezvényeket szervez és biztosít az egész társadalom érdekével összhangban, c) a kulturális szükségletek kielégítésének és a szocialista ember sokoldalú fejlődésének érdekében kulturális-öntevékeny akciókat szervez, megfelelő feltételeket alakít ki az öntevékeny művészeti értékek, haladó hagyományok ápolására és a magyar dolgozók kultúrájának fejlesztésére, d) a szövetség egész tevékenységét úgy szervezi, hogy ezzel elősegítse a Csehszlovák szocialista Köztársaság nemzeteinek és nemzetiségeinek szocialista közeledését és kultúrájuk kölcsönös gazdagodását. (Alapszabályzat 2—3. 1.)

A XI. országos közgyűlésen az állami és pártküldöttség vezetője Július Hanus, a kormány nemzetiségi tanácsának elnöke, felszólalásában többek között ezeket mondta: „Az állami szervek részéről lehetőségeinkhez mérten mindent megteszünk a CSEMADOK által végzett kulturális-népnevelő tevékenység fejlesztése legjobb feltételei biztosításának érdekében és a nemzetiségi kultúra minden irányú fejlesztéséért. Kutatni fogjuk a magyar dolgozók kulturális életének egyes szféráit, a hivatásos együttesek, a rádió és a televízió tevékenységét, a magyar nemzetiségű polgárok között kifejtett kulturális-népnevelő munka egész rendszerét, a többi kulturális intézményekben való részvételt a magyar nemzetiség kultúrájának fejlesztésében, és megteszünk minden intézkedést annak érdekében, hogy a magyar dolgozók

A IX. országos közgyűlés, 1966

kulturális fejlődése nagyobb ütemben haladjon előre... Ugyanakkor elvárjuk önkö-
től, a szövetség szerveinek és szervezeteinek tagjaitól, hogy a jövőben a párt- és az
állami szervek határozatainak szellemében még következetesebben, racionálisabban
és tervszerűbben munkálkodjanak saját nemzetiségi kultúrájuk fejlesztésén, nemzete-

A XI. országos közgyűlés küldöttei

ink és nemzetiségeink testvéri és erkölcsi-politikai egysége megszilárdításán és elmélyítésén." (Új Szó, 1972. április 17.)

A CSEMADOK tagsága — kiküszöbölve az 1968—69-es válság következményeit — a XI. országos közgyűlésen rendezte saját sorait. A XI. országos közgyűlésen elfogadott határozatában kiemelte: „A Szovjetunió és a szocialista közösség biztonságunk és függetlenségünk záloga, legfőbb szövetségesünk, támaszunk.”

A CSEMADOK negyedszázados fejlődése általában három korszakra, három időszakra osztható. Az első az igény felkeltésének, a második az igény kielégítésének, a harmadik az igény átalakításának az időszaka, illetve a korszaka. Merev határvonal nem húzható, hogy ekkortól eddig tart az egyik, ekkortól eddig meg a másik, illetve a harmadik időszak. A „korszakok“-at jellemző jegyek szinte állandóan átfedték és ma is átfedik egymást. A három „korszak“ fő célkitűzése mégis elkülönül egymástól és kimutatható. Az első időszak a kezdéstől a hatvanas évek közepéig, a második a hatvanas évek közepétől a hetvenes évek elejéig, a harmadik a hetvenes évek elejétől tart.

Az első időszakban a CSEMADOK arra törekedett, hogy orvosolja az 1945 és 1948 közötti viszonyok következtében előállt helyzetet, erőt, önbizalmat öntsön a tömegekbe, felkeltse a művelődés iránti igényt. A második időszakban a tömegigényt tömegakciókkal elégítette ki. A harmadik — jelenlegi időszakban — már nem elégszik meg a mennyiséggel. Minőségileg is javítja munkáját.

Úgy véljük, hogy a CSEMADOK-nak a jövőben is arra kell törekednie, hogy a tömegek igényét már ne csak felkeltse és kielégítse, hanem állandóan formálja is. Magasabb szinten, szocialista-kommunista szellemben.